

Нелля Ничкало,
професор

ТАДЕУШ ВАЦЛАВ НОВАЦЬКИЙ -
ВИДАТНИЙ ВЧЕНИЙ,
ПЕДАГОГ І ВЕЛИКИЙ МРІЙНИК

*„Мрія - це пошук доріг до щастя.
У мріях прагнення перетворюється на дії.
Мрії- генератор психічної і духовної енергії.
Мрії надають сенсу життю, коли відкривають
перспективи до реалізації ідеї”.*

Тадеуш В. Новацький

Разом із читачем перегортаємо останні сторінки цієї незвичайної, особливої книги, написаної за покликом душі і серця видатним педагогом, невтомним трудівником на науково-педагогічній ниві, патріотом своєї Вітчизни, людиною планетарного рівня і великим мрійником Професором Тадеушем Вацлавом Новацьким.

Шанований нами Вчений, невтомний творець і борець за гуманістичні ідеали на всіх своїх нелегких життєвих шляхах мав багато чудових мрій, спрямованих на творення добра для рідної країни, для всієї освіти, а особливо професійної, для розвитку педагогічної науки, утвердження педагогіки праці як нової педагогічної субдисципліни.

Одні мрії народжували багато інших, а омріяне ставало реальністю завдяки невтомній праці Вченого, його творчим пошукам упродовж усього життя, постійному креативному самовдосконаленню, інноваційному і прогно-

стичному баченню проблем, зовнішніх і внутрішніх причин їх виникнення та шляхів розв'язання.

Професор мріяв, щоб його книги були видані українською мовою, щоб їх читали і майбутні вчителі, і педагоги з досвідом, і науковці. Він і його учні - кандидати і доктори наук (хабілітовані), професори звичайні і надзвичайні раділи виданню українською мовою книг „Tworząca ręka" („Рука, що творить", Львів: Літопис, 2007); „Praca ludzka. Analiza pojęcia" („Людська праця. Аналіз поняття". - Львів: Літопис, 2010).

Остання книга Тадеуша Вацлава Новацького „Świat marzeń" вийшла у світ у 2010 р. у видавництві Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні. Разом з ректором Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова в лютому 2011 р. ми пообіцяли Почесному доктору цього університету, що неодмінно видамо його чудову працю „Świat marzeń" українською мовою. Наприкінці травня, напередодні IV українсько-польського форуму, що відбувся на базі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, я повідомила високоповажному Професору, що незабаром ще одна його мрія здійсниться, оскільки на той час було завершено переклад „Світу мрій". Він сердечно дякував, широко радів, а водночас по-дитячому скаржився на „лихих" польських лікарів, які не дозволили йому разом з делегацією летіти до Борисполя, а потім машиною їхати до Черкас...

Як інтелігент найвищого гатунку, Тадеуш Швацький відразу ж надіслав до НАПН України лист, в якому просив вибачення за те, що не може прибути на форум. Водночас він побажав IV форуму плідної роботи, цікавих дискусій, нових ідей і пропозицій для подальшого розвитку співпраці вчених-педагогів України і Польщі. А в серпні надійшов ще один лист: Професор дякував за надіслані йому програму IV форуму і збірник наукових праць „Роз-

виток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку XXI століття" (Черкаси-Київ, 2011), в якому опубліковано його статтю „Znaczenie niszy poznawczej, języka i doświadczenia w aktywności poznawczej człowieka" (с. 175—183). Доречно згадати, що в цій останній статті, опублікованій в Україні за життя цього видатного вченого, обгрунтовано важливі методологічні положення щодо вартості діалогу для сучасної педагогіки, філософсько-теоретичних засад педагогіки діалогу та висновки з питань освітньої теорії і практики, в яких, зокрема, наголошено на винятковій важливості „проведення діалогу через виховання з **іншими людьми** та їхніми ділами, тобто із **світом гуманістичних цінностей**" (с. 183).

Приємно було чути під час телефонної розмови з професором Франтішеком Шльосеком, що наш професор Тадеуш Новацький виїздить до Казимира Дольного на традиційну загальнопольську зустріч молодих учителів. Він любив ці зустрічі, щороку з великим бажанням приймав запрошення і завжди готував до них свої глибокі наукові й водночас сердечні батьківські настанови і поради. Світлою і радісною для Професора і для молодих вчителів була ця остання зустріч, незабутня зустріч...

...Гірка і сумна звістка швидко облетіла всю Польщу, долинула до України та інших держав, де Професор не раз бував і залишив про себе добру славу. Більшість із тих, хто знав його близько, не могли повірити, що назавжди закрилися ті мудрі й глибокі очі, які уважно вдивлялися в душу людини, що згасла та особлива тепла й добра посмішка, яка дарувала велику радість спілкування.

В останню путь проводжали „Нестора польської педагогіки", засновника педагогіки праці Тадеуша Вацлава Новацького 5 вересня 2011 року. У Військовому Кафедральному соборі Війська Польського, що на вулиці Довгій Старого Міста у Варшаві, відбулася „msza święta" - Служба

Божа. Її відправили єпископ Юзеф Гузек та ксьондз професор Адам Соляк, завідувач кафедри соціальної педагогіки та педагогіки праці Університету імені Кардинала Вишинського. Професори Станіслав Качор, Зигмунт Вятровський - його наукові побратими на ниві педагогіки праці, голова Комітету педагогічних наук Польської академії наук, професор Стефан Квятковський (учень Т.В. Новацького) з болем говорили про тяжку втрату й про ту вагому наукову спадщину, що її залишив Т.В. Новацький. Від Національної академії педагогічних наук України, від академічних інститутів і центрів, від Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, від інших вищих навчальних закладів України, від членів Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України я вклонилася світлій пам'яті Професора, подякувала йому за незрадливу любов до України й попросила вибачення, що ми не встигли подарувати йому „Świat marzeń" українською мовою.

Бог наділив Тадеуша Новацького велетенською магичною силою любові й оптимізму, яка притягувала до нього інших людей. Не можу згадати жодної ситуації, щоб під час Загальнопольського методологічного семінару чи різних конференцій Професор був наодинці. Завжди навколо нього юрмилися і молоді педагоги, які лише починали свої дослідження, і вже зрілі вчені - професори, доктори хабілітовані, які вже видали не одну працю і творчо розвивали свої наукові школи, а слово Т.В. Новацького завжди було їм порадою і допомогою.

Кожний хотів побути біля Професора, порадитися з ним, почути його думку. І для кожного він знаходив особливі, призначені тільки для нього, проникливі слова, які додавали сили, впевненості й оптимізму. І завжди в цьому гурті, центром якого був пан Тадеуш Новацький,

було і цікаво, і радісно. Усе поєднувалося органічно - і жарти, і філософські роздуми, і батьківські поради і ... поезія.

Що стосується поезії, то це особливо хвилююча сторінка спогадів. Не можу забути, як у Зуберцях (у Словаччині) учасники Загальнопольського методологічного семінару, яким керує професор Франтішек Шльосек, затамувавши подих слухали біля вогнища фрагменти з поеми „Пан Тадеуш", які по 30-40 хвилин без перерви читав Професор... І мені пощастило бути слухачкою тих неповторних поетичних вечорів у горах.

А яке захоплення викликала у Професора поїздка на гуральській кареті в гори, щоб помилуватися чарівною природою, послухати гуральських пісень й разом попиту запашного чаю з квітами-травами, з гарячим вином. Усі раділи разом з Професором кожній такій зустрічі, під час якої народжувалися мрії, з'являлися нові ідеї, а за ними - реальна діяльність на науково-дослідній ниві.

Видатний вчений мав багато друзів, колег, знайомих у різних країнах світу. Та в його серці була особлива любов, повага і шана до України. Він побував в Україні ще в часи Другої світової війни. У 1944 році разом з військом Польським пройшов пішки від Харкова до Києва. У своїх спогадах розповідав про зруйновані міста і села, Київський Хрещатик, завжди тепло говорив про добрих і мужніх українців. Добре знав історію, культуру, мистецтво України. А в древній і святій Софії Київській він провів таку екскурсію, що з ним мало хто міг зрівнятися.

Приємно подивувався нас Тадеуш Новацький під час відвідання виставок образотворчого мистецтва в Києві (наприклад, виставки Віктора Іванова, члена Національної спілки художників України). Він робив такий мистецтвознавчий аналіз окремих робіт, який вражав професіоналізмом, глибиною бачення творчого задуму ав-

тора і художнього стилю його втілення. А пізніше в приватній розмові він зізнався, що в молодості захоплювався образотворчим мистецтвом, добре малював і мріяв стати художником. Ця мрія не здійснилася, оскільки перемогло педагогічне покликання. Однак захоплення вплинуло на особистісні якості Вченого-педагога світового рівня: Професор в усьому був естетом, художником-творцем на освітянській ниві, у пошуках шляхів розвитку педагогіки праці, професійної підготовки молоді до майбутньої діяльності. Не випадково у своїх наукових дослідженнях він звертався до творів образотворчого, декоративно-ужиткового, театрального мистецтва, оскільки крізь мистецьку призму аналізував психолого-педагогічні явища.

Ріка життя видатного вченого пливла стрімко і невпинно. Вона була світлою і чистою, несла добро рідній Польщі, іншим державам, особливо Україні, й сотням тисячам науковців, студентів, школярів, їхніх батьків.

Хоча життєві шляхи Професора були нелегкими, сповненими ідеологічних гонінь, принижень, прагнення правлячих кіл усунути з провідних наукових позицій цього Великого Поляка, патріота своєї Вітчизни, мудрого стратега і прогнозіста. Та він ні перед ким не схилив своєї мудрої і гордої голови. Завжди залишався незламним, сильним, чесним і не зраджував своїх гуманістичних цінностей.

Приватне життя Тадеуша Новацького не завжди було радісним. Та ніхто й ніколи не чув від пана Тадеуша найменших нарікань за його особисту долю. Він завжди дарував усім - своїм учням, друзям, близьким і знайомим радість, сонячну усмішку, творив добро для кожного, хто йшов з ним поряд. Пригадую, як під час теплих приятельських зустрічей з „ученими-педагогами праці" (професорами Станіславом Качором, Зигмунтом Вятровським, Франтішеком Шльосеком, Стефаном Квятковським, Ген-

риком Беднарчиком, Уршулею Єрушкою, доктором Яном Сікорою та іншими науковцями) Тадеуш Новацький говорив: „Моя найближча родина - це Ви - педагоги праці". То була свята правда. Ця найближча родина разом з Комітетом педагогічних наук Польської Академії наук, ректоратом Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні та представниками багатьох інших інститутів та університетів проводжала в останню путь Великого сина польського народу.

В останні місяці свого життя Професор натхненно працював над рукописом вимріяної книги „Miłość do Ojczyzny" („Любов до Вітчизни"). Написав третю частину...

Переконана в тому, що учні видатного вченого Тадеуша Вацлава Новацького, які продовжують творчі пошуки на науково-педагогічній ниві педагогіки праці, напишуть любов'ю своїх сердець ще одну особливу книгу, що, можливо, матиме назву „Незабутній Учитель".